

I huvudet på en författare från Gesunda

Jag tycker egentligen inte om att skriva om mig själv. Det är roligare att hitta på, fantisera och sätta in egna upplevelser i en påhittad historia. Det kanske blir så om man kommer från södra Gesunda. I min barndom fanns nämligen inte så många lekkamrater i den här delen av byn. Man fick helt enkelt leka själv, bygga upp egna världar som man befolkade med ett stort antal olika människor. Där finns den stora anledningen till att jag är författare. Om jag ska göra mig lustig över mig själv kan säga att jag inte kommit ur femårsstadiet än. För mig är skrivandet fortfarande en lek, om än allvarsam. Eftersom detta med skrivande är ett hantverk och det går inte att göra hur som helst om det ska bli något vettigt resultat.

En annan orsak som påverkat mig och gjort att jag senare kom att bli författare var att mina föräldrar var goda historieberättare. I stället för godnattsagor ville jag att min mamma skulle berätta om hur det var förr i tiden. Och hon fick dra samma historier om och om igen. Så läste jag mycket serietidningar.

Det är inte särskilt märkvärdigt med att skriva böcker, som så mycket annat här på jorden handlar det mer om att vara envis och lära sig hur det hela går till. Men behöver man inte begåvning? Det är en fördel, men att skriva innebär många olika talanger som man måste öva upp. En människa som har talang men inte övar eller tränar blir just bara en talang. Jag vill påstå att den viktigaste egenskapen, även den går att öva upp, är förmågan att koncentrera sig, ha självdisciplin och slutföra det man företagit sig.

Men tillbaka till barndomen. Den var ljus och jag har fått med mig en grundtrygghet och en tro på mig själv. Jag var inte direkt någon som satt still utan mer en äventyrlig typ som tyckte om att klättra i träd och på tak. Det resulterade i att jag vid fem års ålder cyklade rakt ut i landsvägen och hamnade under en bil. Där log döden mot mig och jag klarade mig med ett komplicerat benbrott. Fortfarande har jag nog ett beteende som innebär att ta risker, även om jag blivit äldre.

Att just skriva en bok innebär en risk. Du vet aldrig om den ska bli bra, du vet aldrig om förlaget tycker att den är värd att ge ut och du får bara undantagsvis något som helst betalt innan boken är klar. Det är som att gå ut på tunn is mellan Gesunda och Sollerön. Du vet aldrig om du kommer över på andra sidan.

Min barndom var självfallet också en produkt, en struktur av en hel bygd, en tusenårig tradition av tänkande som formats av landskapet och det som krävdes av människor som levde under dessa betingelser. I detta ligger hårt arbete och på det mentala planet en strävan efter att vara självständig. Men för att klara sig krävdes också en gemenskap för att överleva. Min släkt har bott här sen urminnes tider, min farfar var båtbyggaren och hemmansägaren Anders Bondeson.

Hans far i sin tur sålde allt och skulle emigrera till Amerika, men de kom inte längre än till Siljansnäs, där blev hästen halt och hustrun fick ett psykiskt sammanbrott. Det var bara att åka tillbaka till Sollerön och börja om på nytt. Min morfars far lyckades ta sig till Amerika, resten av familjen skulle komma efter, men han dog i en sågverksolycka och familjen blev kvar i bygden. Min morfar Carl Öhman åkte även han till Amerika och levde där i långa perioder medan hans hustru och familj fanns här på Sollerön och levde under knappa omständigheter.

Mina föräldrar Sixten och Anna var en del av den här kulturen där grunden var hårt arbete för överlevnad. Därför fick jag och mina äldre syskon Inger och Ingmar alltid vara tvungna att hjälpa till med olika sysslor. Det var fysiskt arbete på åkrar och i skogen. Min pappa arbetade vintertid med skogsarbete och resten av tiden var det frågan om att driva det lilla jordbruket. Min pappa Sixten var även en hästkarl, man skulle idag kalla honom en man som kunde prata med hästar. Anna, min mor skötte marktjänsten. Det kunde hända att Sixten var tvungen att anlägga en brunn, då började han gräva på morgonen, höll på hela natten och var klar morgonen dagen därpå.

Att hugga ved, göra hässjor, sätta skogsplantor och ta upp potatis kunde vara ohyggligt tråkigt ibland, men när uppgiften var klar fick jag göra vad jag ville. Då fanns en stor frihet utan bestämda tider eller begränsningar. Jag var som sagt inte en pojke som satt på rummet och läste böcker, utan det var somrar med avancerade koj- och flottbyggen, fiske, spela fotboll och alla upptänkliga äventyr. På vintern var det slalom som gällde. Jag började åka utför som åttaåring.

Jag var inget geni i skolan. Min första lärare hette Pell Karin. Vi var en liten klass på elva elever. Varje morgon inleddes med en psalm ackompanjerad av

Pell Karin med sin skolklass 1966. Bakre raden: Börje Andersson, Torbjörn Goth, Arne Lund, Gunilla Axelsson, Karin Wik, Roine Andersson, Glenn Wellert, Mats Nääs. Främre raden: Sören Bondesson, Ulla Löf, Arne Håll.

"Gud har skapat allt" Även Gesundaberget.

tramporgel. På lördagar läste Pell Karin högt ur bibeln och utifrån det fick vi rita en teckning. Jag har en grön pärm kvar från den här tiden och under bibelordet: ”Gud har skapat allt”, har jag försökt rita av Gesundaberget. På mellanstadiet kom min lärare att heta Kjell-Åke Ericsson. Jag minns honom som rättvis och bestämd. Ofta tyckte jag att skolan var rolig och särskilt rasterna där vi spelade hårda fotboll- och landhockeymatcher och gjorde sattyg. Jag var nog varken värst eller snällast. Någon enstöring har jag aldrig varit och inte heller har jag blivit mobbad. Kanske var jag mer åt det odrägliga hållet.

I klass sju fick vi flytta till högstadiet i Mora. För mig var det mest idrott som gällde. På vintern utförsäkning och det gav mig möjligheten att åka runt i Sverige och på träningsläger till Österrike. Jag tyckte det var roligt att se nya platser och möta andra människor. Sommartid var det resor till roddtävlingar till södra delarna av landet. Så var det fotbollen som ständigt fanns där. Då åkte man till Våmhus, Sörsjön, Särna och hade tunga derbyn mot Nusnäs.

Fotboll på Sollerön var något som engagerade många vid den här tiden. Jag minns att det i mina pojklagsår fanns en heltidsanställd tränare från Jugoslavien som hade hand om A-laget. Något fullständigt otänkbart idag och på lagledarbänken röktes det ständigt minst femtio cigaretter per match.

Men det fanns annat också. Jag var tonåring och dans på Solleröparken med dansband, midsommarfester som spårade ur, mopeder och kalas i Gert Flintas bagarstuga där sprit dracks av tvivelaktig karaktär och Mås-Einar kunde dyka upp med en tom, vit plastmugg i handen. Jag kan konstatera att 70-talet var mycket liberalt att växa upp i.

Om jag hade varit en någorlunda duktig elev fram till klass 9, blev jag en katastrof i gymnasiet på S:t Mikaelsskolan i Mora. Andra året skolkade jag mest och när jag en dag under den här perioden råkade befinna mig på biblioteket läste jag en dikt, och tänkte att så där kan man också göra. Det var som en uppenbarelse. Jag ville självfallet själv försöka att skriva.

Men jag visste inte hur man gjorde. Så därför började jag läsa för att bilda mig. För att kunna skriva måste man läsa mycket. Jag anade det då, men förstod det senare. I själva verket är det enda som förenar alla författare just det att de har läst mycket böcker. Annars är det inget särskilt med folk som skriver, de är som folk är mest. Jag har ändå träffat många efter snart tjugofem år i branschen.

Jag tyckte att jag där på biblioteket hade upptäckt något nytt i livet och det brukar

få som följd att man ifrågasätter både sig själv och sin omgivning. Genom det jag läste förstod jag att jag ville upptäcka livet och världen. Inte för att det stod i motsats till där jag bodde, utan att det helt enkelt inte räckte till att traska runt i Siljansområdet och att vänta på att något skulle hända. Till en början gick inte det här så bra. Jag slutade gymnasiet, helt enkelt för att det var för tråkigt och att jag hade för dåliga betyg och började arbeta som skogshuggare. Det kan verka som det var ett steg tillbaka i utvecklingen, men det var det inte. Jag tjänade pengar och kände mig friare. Man kan tro att en människa som jag kände mig utanför med ett litterärt intresse. Men det gjorde jag inte. Jag upplevde mig inte som asocial. Kanske vissa tyckte att jag var en underlig typ, men det gav jag fullständigt blanka fan i.

Något som inskränkte friheten var däremot när jag började arbeta på Kvarnsvedens Pappersbruk. Det var som att bli inlåst i ett fängelse. På många sätt var det ändå betydelsefullt för att arbetet medgav att jag hann läsa mängder av böcker. Det var också vid den här tiden jag började spara pengar för att göra längre resor. Från mitten av sjuttioalet och tio år framåt levde jag på det sättet: Arbeta intensivt för att så åka på långa resor. Jag var i Asien i flera omgångar, delar av Afrika, USA och större delen av Europa. En period bodde jag i Uppsala och läste in gymnasiet och jag hann med några terminer på universiteten i Uppsala och Stockholm. Men upptäckte att jag inte passade in.

Så småningom hamnade jag i Stockholm. Det var helt enkelt lättare att få arbete där och sen tyckte jag att det var mera fart. Under den här tiden arbetade jag bland annat med att sälja jordgubbar, vara lärare, kock, taxichaufför, fasadrenoverare och mentalskötare.

Samtidigt skrev jag och blev refuserad. Jag kan nog tapetsera ett skalåis (utedass) med refuseringsbrev. 1989 kom dock den första boken ut, en novellsamling. Sen dess har jag gett ut åtta böcker i olika genrer, från deckare till diktsamlingar och till och med en kokbok.

På nittioalet flyttade jag ut på Värmdö, skaffade barn och byggde hus. Huset är sålt och barnen börjar bli vuxna. Det var också under den här tiden som jag började som lärare i hur det går till att skriva. Sen dess har det varit min huvudsakliga syssla. Att skriva böcker gör jag på den lediga tid som blir över. Den näst sista boken "Konsten att döda", som är en handbok i hur det går till att skriva en kriminalroman fick jag i uppdrag av min förläggare på Ordfront. Jag hann skriva ett kapitel, sen var jag i januari 2010 tvungen att göra en bye-pass operation. De sågar med andra ord upp bröstkorgen och byter ut kärlen till hjärtat. Jag var svag

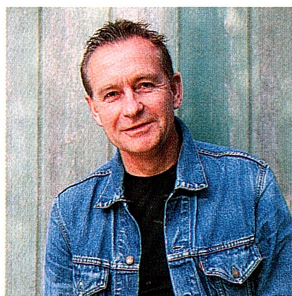
en månad efter operationen, men sen började jag skriva boken i sängläge. Orsaken var att jag skulle tråkas ut fullständigt annars.

Jag är som sagt en människa som inte kan sitta och bara ta det lugnt. På sommaren var boken klar. Så snabbt har jag aldrig skrivit en bok. Det berodde på att jag undervisat i litterärt skrivande i arton år och att allt fanns i huvudet.

Betydligt långsammare gick arbetet med diktsamlingen ”En m³ jord”. Det började med att jag i början av 2000-talet slet med att lägga ner ett avlopp på mitt hus. Jag hade grävt med spade och fyllhammare i tre dagar. Till slut kände jag meningslöshetens vindar blåsa mig i nacken. Jag tittade på en stor jordhög och plötsligt började jag undra vad jord egentligen var för någonting. Så började jag läsa och studera allt vad jag kom över i ämnet. Det var en intressant resa. Efter fyra år tyckte jag att jag kunde så pass mycket att jag började skriva. Och som sagt, det är sådant jag gör på ledig tid och på sommaren.

Det är vid sådana tillfällen jag söker mig tillbaka till Gesunda. De tre senaste böckerna har jag skrivit klart där. Att skriva klart en bok är en stark känsla. Vid dessa tillfällen brukar jag inhandla två flaskor exklusiv champagne och gå ner till Siljan och fira med mig själv. Så ser ni någon stå och tjoa och prata för sig själv på en brygga nere vid Siljan en sommarnatt, så bli inte förskräckt, det är bara jag som har skrivit klart en bok.

Berätta och skriva dikter är inget underligt, varje människa gör det varje dag, varje natt och varje sekund. Det handlar bara om att försöka se världen. Det handlar om att återvända till sitt ursprung och vissa stannar och vissa vandrar för att komma tillbaka. Jag är den som är tillbaka i södra Gesunda. Det är där ljuset vandrar in. Varje människa bidrar till sin berättelse.

Sören Bondesson